

Amikor Sztálin halála után 1953-ban bezártak a fogolytáborok, Atka továbbra is fennmaradt és növekedett, ahogy a kényszermunkát felváltották az önkéntes munkavállalók, akiket a Szovjetunió többi részéhez képest jóval magasabb fizetés ígéretével csábítottak a vidék bányáiba. A várost virágkorában több mint ötezen lakták, volt itt egy nagy, modern iskola, autójavító-műhely, üzemanyag-raktár, különböző boltok és egy nagy pékség. Ma csak hat lakosa van, valamennyien nyugdíjasok. Az utolsó iskoláskorú lakos tavaly távozott édesanyjával. A fiú nagyanyja itt maradt, és működteti az egyetlen boltot, egy élelmiszerral telerakott kis helyiséget egy egyébként üres beton tömbház földszintjén. A természet erői, amelyek eltörlik a Gulag földi nyomait, azzal fenyegetnek, hogy Atkát is felemészti. Jórészt elhagyott lakóépületei korhadnak, ahogy ömlik be a hó a kitért ablakokon, beszakadt tetőkön és összetört ajtókon. 2020-ig Atka egyetlen munkálatója a városszéli kamionos-pihenő büféjén és a benzinkúton kívül a távhő-szolgáltató volt. Az üzem szeptember végén leállt, miután a járási önkormányzat, amely évek óta arra ösztönzi a lakosokat, hogy költözzenek életképebb településekre, csökkentette a finanszírozást. Emiatt a lakások fűtés nélkül maradtak, és az emberek arra kényszerültek, hogy saját készülékeiket használják, hogy elkerüljék a fagyhalált. A vezetőkes vizszolgáltatás is megszűnt, így a lakók arra vannak utalva, hogy egy kútból megtöltött kannákkal szállítsák a vizet. Az épületben, ahol Sevcsuk asszony él, harminc másik lakás van, de csak háromban laknak. Az asszonynak egy fatüzelésű kályhája van, amelyet a fűdőszobába rakott be, hogy melegedni tudjon. Valentyina Zakora, aki egészen a közelmúltig Atka polgármestere volt, elmondta, hogy évek óta próbálta meggyőzni a néhány megmaradt lakost, hogy költözzenek el. Viszonylag késői betelepülőként – autószerelő férjével együtt 25 évvel ezelőtt érkezett Atkába – képtelen volt megérteni, miért nem akarják az emberek elfogadni a kormány által felkinált pénzt és ingyenes lakhatást másutt. „Három éven át naponta sírtam, amikor először láttam ezt a helyet” – emlékezett vissza az asszony. Miután

ott alapított családot, 2020 tavaszán egy rendezett városba költözött, közelebb Magadanhoz. Örülne neki, ha Atka fennmaradna, de „az ilyen helyek felett túlságosan eljár már az idő”.

(*The New York Times*)

Zanny Minton Beddoes

Amit Boris tanulhatna de Gaulle-tól

Nagy-Britannia miniszterelnöke tanulhatna néhány dolgot attól az embertől, aki újjáépítette a háború utáni Franciaországot

Boris Johnson a nyáron két hétre Skóciába ment nyaralni, egy Lucretius-kötettel, William Boyd *Bármely emberi szív* című regényével és Brendan Simms *Britain's Europe: A Thousand Years of Conflict and Cooperation (Nagy-Britannia Európája: ezer éven át ellenségek és szövetségesegek)* című könyvével. Kevesen vélték úgy, hogy nem érdemelte meg a pihenést: egy éven át sok mindenen kellett keresztülmennie; elvált, újból megnősült, született még egy gyermeke, koronavírusos lett, amibe majdnem belehalt, és olyan súlyos válsággal kellett megküzdenie, amelyet a második világháború óta nem tapasztalt meg az ország. De az *Economist* Bagehot rovata³ ennek ellenére azt javasolja, hogy egy negyedik könyvet sem ártana magával vinnie – Julian Jackson *A Certain Idea of France: The Life of De Gaulle (Egy különleges Franciaország-vízió: De Gaulle élete)* című művét. A könyv, bár komoly olvasmány, de magával ragadó, továbbá ötletek tárházát kínálja, amelyekkel kitölthető a „johnsonizmus” feliratú üres mező.

Johnson rajong a híres emberekért. Példaképeről, Churchillről életrajzot írt, továbbá nehezére esik a szerény viselkedés olyan emberként, aki már gyermekkorában kijelentette, hogy ő lesz „a világ királya”, nemrégiben pedig Franklin D. Roosevelthez kezdte

³ A folyóirat Nagy-Britanniáról szóló politikai és társadalom-gazdaságtani rovata.

hasonlíthatni magát. Sok szempontból azonban bárkinél jobban illik hozzá de Gaulle karaktere. A legfontosabb kérdésekben a francia elnök egyetértett Nagy-Britannia miniszterelnökével. A nemzetállamot tekintette a civilizáció alapvető építőkövének. Ellenezte Nagy-Britannia EU-tagságát azon az alapon, hogy Nagy-Britannia természeténél fogva „a tengerre, a tágabb látóhatár felé néz”. De Gaulle háború utáni működését annak szentelte, hogy visszaadja annak az országnak a háborúban elvesztett önbizalmát és az évtizedek alatt megfogyatkozott életerejét.

Nagy-Britannia helyzete aligha mondható olyan kétségbeesettnek, mint Franciaországé volt 1945-ben, de azért vannak hasonlóságok. A 2016-os referendumból kivilágott a régi rendszerrel szembeni rendkívüli elégedetlenség. A nemzeti intézményekbe vetett bizalom mélyponton van. A baloldalon állók a „britséget” rabszolgatartással és kizsákmányolással azonosítják, míg a jobboldaliak falakat szeretnének emelni a modern áramlatokkal szemben.

De Gaulle úgy próbálta visszaállítani az ország elvesztett önbizalmát, hogy a „*la France profonde*” (a vidéki gyökerű, „valódi” Franciaország) nevében beszélt, és ragaszkodott hozzá, hogy „Franciaország nem lehet önmaga a nagyszerűség (*grandeur*) nélkül”. Franciaország a háború után könnyen belesüppedhetett volna a kétségbeesésbe, vagy – ami ugyanez lett volna – magáévá tehetné volna Jean-Paul Sartre vagy más marxista értelmiségiek világnézetét. De Gaulle a nemzeti önfeladás ellen a nemzeti büszkeséget tartotta az egyetlen gyógymódnak. Boris Johnson ugyanazokkal az életmentő ösztönökkel rendelkezik. Szereti azt gondolni, hogy az angol középosztály szószólója. Nagy-Britanniát ugyanolyan természetes módon azonosítja a „nagysággal”, mint a tábornok Franciaországot a „nagyszerűséggel”. Visszataszítónak találja azt, ahogy a baloldal szemében Nagy-Britannia múltja pusztán az elnyomás és a kizsákmányolás történetével azonos. Véleménye szerint ez nemcsak tényszerűen téves: az is káros, ha arra tanítják a gyerekeket, hogy szégyenkezzenek hazájuk múltja miatt.

A tábornok nemcsak előretékként, hanem visszafelé is: tudta, hogy Franciaország dicsőségének visszaállítására a legjobb mód,

ha nemcsak beszélnek róla, hanem újjáélesztik az országot. Megalapította az Ötödik Köztársaságot, az államot a modernizáció eszközüvé tette, új műszaki elitet hozott létre, észszerűsítette a kormányzást és beruházott az infrastruktúrába. Franciaország 1945-től 1975-ig a „harminc dicsőséges évet” („*Les Trente Glorieuses*”) élvezte, amikor is a GDP évente átlagosan 6 százalékkal nőtt.

Johnsonban is megvan ezeknek az ösztönöknek egy része. Érzékeli a régi politikai berendezkedés összeomlását – ezzel magyarázható, hogy merészen támadja az északi szavazókat. Érzékeli, hogy a konzervatív Tory pártnak tevékenyebb szerepet kellene juttatni a kormányzásban – ezzel magyarázható lelkesedése az olyan nagy infrastrukturális projektek, mint például a HS2 (High Speed 2) belföldi nagysebességű vasútvonal, sőt a tervezett HS3 (a Leedst, Manchestert és Liverpoolt összekötő gyorsvasút) iránt. Szinte már azt állítja magáról, hogy „gaullista”, amikor „Brexity Hezzának” nevezi magát – utalva Michael Heseltine-ra, a thatcherizmus első számú Tory bírálójára, aki szerint az államnak kell átvenni a vezetést az elszegényedett országrészek megújításában – szinte „gaullistának” mondható. Két legközelebbi szövetségese, Michael Gove kabinetminiszter és főtanácsadója, Dominic Cummings az állam megreformálását kívánják a politika középpontjába állítani.

Mindezidáig Boris Johnsont morális gyengéi megakadályozták ezen képességeinek lehető legjobb kihasználásában. Az állam megreformálásáról szóló beszédét hiteltelenné tette azáltal, hogy haveri körével töltötte fel a Lordok Házát. Jackson könyvének elolvasása talán emlékeztetné arra, hogy a politikai ügyekben mekkora szerepet játszik a méltóság és a nagyfokú komolyság. Nem mintha mindent át kellene vennie de Gaulle-tól – ez nem is lenne lehetséges –, de mindenképpen jót tenne némi komolyság a politikai arculatának, amelyet évtizedekkel korábban alakított ki, és fennáll a veszély, hogy igencsak idejémtúlttá válik. Ötleteket azonban meríthet tőle. A tábornok első dolga volt 1945-ben, hogy zöld utat adott az École Nationale d'Administration (ENA, Államigazgatási Egyetem) létrehozásának, annak érdekében,

hogya a modern kormányzás művészetében képezzék ki a hauts fonctionnaire-t, azaz a magas rangú tisztviselőket). Egy brit ENA erőteljes üzenetként szólna Nagy-Britannia akaratáról, mely szerint legjobb erői – a „crème de la crème” – az államot kell szolgálják, nem pedig az amerikai McKinsey tanácsadó céget vagy a Goldman Sachs befektetési bankot.

A csalás nagymestere

De Gaulle-nak volt néhány sötétebb oldala is, amelyeket át lehet venni. Gyakorlatias és mindemellett romantikus ember lévén, mestere volt a csalásnak. Ismételten átejtette a barátait; legfőképpen a „pieds noirs” (a. m.: „feketelábúak”) gúnynévvel illetett algériai francia telepeseket azáltal, hogy függetlenséget adományozott a gyarmatnak. De a forrongó indulatokat egy másfajta erőforrássá változtatta azzal, hogy a de Gaulle elleni gyűlöletet Franciaország iránti gyűlöletnek tekintette. Boris Johnson sem restelli becsapni az embereket: a brexitről szóló tárgyalások során gyorsan megszabadult hűséges szövetségeseitől, az északír Ulsteri Unionistáktól, amikor beleegyezett egy az Ír-tengeren létesítendő határba. De még finomítania kell a módszereken, amelyekkel az általa kiváltott gyűlöletet kezeli.

De Gaulle nem sokat törődött azzal az országgal, amely menedéket nyújtott neki száműzetése idején, sőt nem állt messze attól, hogy 1945-ben hadat üzenjen Nagy-Britanniának Franciaország szíriai birodalmi érdekeltségei miatt. Angliai rajongóinak száma érthető okokból kevés; mindenesetre olyan befolyásos jobboldali nevek vannak köztük, mint Peter Lilley (jelenleg Lord Lilley), a thatcherizmus egyik kidolgozója, valamint David Frost, az új nemzetbiztonsági tanácsadó. Boris Johnson – anélkül, hogy csatlakozna körükhöz – talán elgondolkozhatna azon, hogy ne vegyen-e át néhány ötletet a nagy embertől, miközben egyszerre próbál életet lehelni Nagy-Britannia recsegő államgépezetébe, és a de Gaulle által az ország sorsának nevezett távlatokban gondolkodni.

(The Economist)

Ross Benes

Egy vidéki iskolamester és a bevándorlásellenesség

Az első világháború előestéjén a felfokozott németellenes hangulat vezetett Robert Meyer – később az USA Legfelsőbb Bírósága által igazságtalannak ítélt – letartóztatásához

Alig több mint egy évszázaddal ezelőtt, 1920. május 25-én, Robert Meyer egy felekezeti iskola egyetlen tantermében ült nem meszsze a Nebraska állambeli Hampton városától, és tízéves gyerekeket tanított németre, amely az anyanyelve volt. Tanítás közben arra lett figyelmes, hogy egy árny haladt el a napos bejárat előtt. Egy tanfelügyelő volt, aki az állományegészségnek készített jelentést arra vonatkozólag, hogy Meyer megszegte-e az állam új törvényét, amely megtiltotta az idegen nyelvek tanítását azoknak a diákoknak, akik nem végezték el a nyolcadik osztályt.

Mivel továbbra sem hagyott fel a némettanítással, Meyert elítélték, és egy egész havi fizetésének megfelelő büntetéssel sújtották az akkori törvények alapján. Meyer fellebbezett az ítélet ellen, és az igazságszolgáltatási rendszeren keresztül egészen az USA Legfelsőbb Bíróságáig jutott. A Meyer kontra Nebraska állam ügyben született döntés precedenst teremtett, miszerint az állam nem avatkozhat be az emberek magánéleti döntéseibe; ez az ítélet generációk óta befolyásolja az amerikai törvényeket.

Nebraska nem amerikai születésű lakossága csúcsokat ért el azokban az években, miután a terület 1867-ben állami rangra emelkedett. Abban az időben Nebraska lakosainak közel egynegyede egy másik országban született, sokan Németországban, Írországban vagy Csehországban, és sokan a hűsüzemekben, a mezőgazdaságban vagy a vasútnál kerestek munkát. Nagy számban érkeztek a bevándorlók az 1920-as évekig, amikor az 1924-es bevándorlási törvényhez hasonló törvények kvótákat szabtak arra vonatkozóan, hogy hány ember léphet be legálisan az Egyesült Államokba.